

revizor

a kritikai portál

VALAMI NAGYON EL LETT SZÚRVA

Peter Weiss – Richard Peaslee – **Eörsi István**: Marat/Sade – Miskolci Nemzeti Színház

Csáki Judit

2025. jún. 8.

A darab nehéz, az előadás zenés-táncos. Lehet nevetni is, sírni muszáj lenne – és nem is csak azért vagy amiatt, amit a színpadon látunk. CSÁKI JUDIT KRITIKÁJA.

Nem csak azért nagyon nehéz ez a *Marat/Sade*, mert Peter Weiss darabja nem nagyon jó. Mondjuk, kicsit sem jó – ezzel is rácáfolva a tévhitre, miszerint rossz darabból nem lehet jó előadást csinálni, illetve van, amiből nem lehet várat építeni. Hiszen látjuk, hogy mindkettő lehetséges.

Nem is csak azért nagyon nehéz ez a *Marat/Sade*, mert a darabnak voltaképpen nincs sztorija, illetve ami van, azt már elmondja az alcím: „Jean Paul Marat üldöztetése és meggyilkolása a charentoni elmegyógyintézet lakóinak előadásában, De Sade úr rendezésében”. Vagyis a cselekményt illetően nem számíthatunk meglepetésre.

És nem is csak azért nehéz, mert a vegyes avagy eléggé zavaros nemzetiségű Weiss olyan erőteljesen lépked ebben a darabban Brecht nyomdokain, hogy „brechtebb” a Brechtnél, vagyis nem egyszerűen (?) elidegenít és konferál, valamint songokat épít a darabba, hanem olyan nézőket ültet a színpadra, akiket be is emel a darabba, beszélteti és mérsékelten cselekedtetni őket.

Rózsa Krisztián, Harsányi Attila és Mészöly Anna

Hanem mindezekén túl azért is nehéz, mert jókora puttony van a darab hátán, legalábbis itt, Magyarországon. Akár látta valaki a [kaposvári előadást](#) 1981-ben és az azt követő években, akár nem, azt minden színházkedvelő tudja, hogy afféle ikon lett Ács János rendezése a honi színház történetében, és azt is tudja, hogy miért. Vagyis tudja, hogy hiába van itt szó a néhány évvel a francia forradalom utáni időkről, egyáltalán nem arról szólt az előadás. A kritikusok akkoriban nem győzték agyonhallgatni, hogy milyen időkről van szó – az 1956-os forradalomról nevezetesen –, ez volt a „nagy kuss törvénye”. Igaz, Belgrádban, a BITEF-en a külföldi kollégák nem ismerték ezt a törvényt, vagyis szépen leírták – mert a magyar kollégák elmondták nekik –, hogy az előadás végén a Corvin köz látható. Ez a szoros értelmezés ugyancsak a puttonyban van. Vagyis nem véletlen, hogy nemigen vették elő azóta.

És nyilván az sem véletlen, hogy most **Miskolcon** éppen **Rusznyák Gábor** rendező vette elő, akinek a színházi bölcsője épp Kaposváron ringott. Van is a díszletben két picit kép – csak ők, a játszóknak látják, de ott van – a régi előadásból, szép hommage. A díszlet **Khell Zolt** munkája, egy jókora fürdőterem – persze lehet, hogy egy elmegyógyintézetben a közösségi helyet biztonsági okokból (vízsugár-fegyelmelés) csempézni kell. A tér lépcsőzetes, Marat fém fürdőkádja (majdnem koporsót írtam véletlenül) nagyjából közepén, Sade márki a játéktér szélén üldögél szinte végig, és vele szemben az igazgató, Coulmier és családja. És van egy furcsa kis üvegkalicka szemben odafönt, ott is üldögél valaki, aki mindent szemmel tart; az alakot homályosan látjuk, és hogy ki ő, fogalmunk sincs. Vagy van.

Tihanyi Ildi jelmezeinek az eklektikája remek: a fehér kényszerzubbony – leffegő ujjal – domináns darab, és ehhez társulnak az előadott darabhoz összeszedett-vedett ruhák, amelyeket az alkalomhoz illően pompásan, vagyis idegenül, ámde büszkén viselnek a játszó személyek.

Jelenet az előadásból

A játzó személyek közt akad számos, aki nem betegség miatt élvezi az intézet vendégszeretetését, hanem azilum vagy büntetés – vagy mindkettő – okán. Sade márki, Marat és a Kikiáltó bizonyosan. De Jacques Roux-t, a papot is „radikális eszméiért” internálták ide. Akadnak persze, akiknek ilyen-olyan defektje van; nem súlyosabb, mint amiket csúcsforgalom idején a Blahán láthatunk.

Vannak songok – jó volt hallani **Eörsi István** szövegeit – és táncok; jó volt látni a jó állapotú társulat színes és pontos összjátékát. Igazi ensemble-produkció ez: jutnak villanások, aprócska szólók szinte mindenkinek, de a lényeg a nagy egészhez való hozzájárulás. Van, aki maga elé meredve mániákusan sétál, kerülgeti a többieket, vannak, akik némi kényszermozgással küzdenek – de bármerre nézünk, azt látjuk, hogy mindenki fegyelmezetten tartja a figuráját. „Aranycsapat” van a színpadon, ahogy ez el is hangzik, és akkor „kezdjük a forradalmat”.

Van rendeleti kormányzás, a törvénytelenység állandósítása, van nosztalgia, „milyen jó volt régen” – de Sade szövege általában véve is nagyon mainak tűnik. S ha belegondolok, Marat szövege is: „A konventben még mindig sunyi nyereszkedők ülnek / Szimpla becsvágy és kicsinyes egyéni érdekek / és pizslicsáré sérelmek tömkelege tüzei mindegyiket / Át akarnak menteni a múltból valamit: / ízeket, szagokat, hangulatokat... / A kést meg a villát... főleg a villát”.

Bodoky Márk. Forrás: Miskolci Nemzeti Színház. Fotó: Éder Veronika.

Sade rezignált cinizmusával Marat fel-felhorgadó forradalmisága áll szemben, és szép lassan világossá válik: nem az itt a lényeg, hogy kinek van igaza (ráadásul nem csak két álláspont feszül össze, hanem Jacques Roux számonkérő makacssága, és Charlotte Corday naiv – mondhatni népies – eltökéltsége is hozzáad a tablóhoz), hanem az, hogy itt valami nagyon el lett szúrva. Hogy hiába a nagy álmok és a még nagyobb tenni akarás, pláne hiába a sok vér és áldozat, a helyzet ugyanaz, mint volt: vannak az urak, és van a hülyére vett nép.

És igen; az előadásban ott vannak a szép alakítások: **Rózsa Krisztián** Marat-ja, **Harsányi Attila** Sade márkija, **Mészöly Anna** Charlotte-ja, **Bodoky Márk** Kikiáltója, **Lajos András** Jacques Roux-ja, és noha nem sorolom föl a többieket, pedig megérdemelnék, de megemlítem még **Feczesin Kristóf** Duperret-jét, ahogy gyengéden és féltőn fogná vissza Charlotte-ot...

Jó szomorú előadás volt, de Rusznyák Gábornak sikerült elrántani egészen a jelenünkig. És ha színházi-esztétikai szempontból nézem, ennek igazán örülhetünk.

[Az előadás adatlapja a színház honlapján itt található.](#)

[Csáki Judit](#)